

ใบความรู้ที่ 4 เรื่อง กระแสไฟฟ้า

กระแสไฟฟ้า

กระแสไฟฟ้าเกิดจากการเคลื่อนที่ของอิเล็กตรอนกับ โพรตอน โดยจะเคลื่อนที่เข้าหาขั้วไฟฟ้าที่มีประจุตรงข้าม สำหรับในตัวนำที่เป็นของแข็ง กระแสไฟฟ้าเกิดจากการไหลของอิเล็กตรอน โดยอิเล็กตรอนจะไหลจากขั้วลบไปหาขั้วบวกเสมอ ในตัวนำที่เป็นของเหลวและก๊าซ ถ้าจะเรียกว่า กระแสไฟฟ้าคือการไหลของอิเล็กตรอนก็ได้ แต่ทิศทางของกระแสไฟฟ้าจะตรงข้ามกับการไหลของอิเล็กตรอน ขนาดของกระแสไฟฟ้าที่ไหลในสายไฟฟ้านั้น กำหนดได้จากปริมาณของประจุไฟฟ้าที่ไหลผ่านจุดใดๆ ในเส้นลวดใน 1 วินาที มีหน่วยเป็น แอมแปร์ (Ampere ซึ่งแทนด้วย A) กระแสไฟฟ้า 1 แอมแปร์ คือ กระแสไฟฟ้าที่ไหลผ่านตัวนำไฟฟ้า 2 ตัวที่วางขนานกัน โดยมีระยะห่าง 1 เมตร แล้วทำให้เกิดแรงในแต่ละตัวนำเท่ากับ 2×10^{-7} นิวตันต่อเมตร หรือเท่ากับประจุไฟฟ้า 1 คูลอมป์ ซึ่งเทียบได้กับอิเล็กตรอน 6.24×10^{18} ตัววิ่งผ่านใน 1 วินาที

กระแสไฟฟ้า (electrical current) จะสัมพันธ์กับความต่างศักย์ไฟฟ้า กล่าวคือ กระแสไฟฟ้าจะเกิดขึ้นหรือไหลได้ก็ต่อเมื่อมีความต่างศักย์ต่างกันสองบริเวณ โดยจะไหลผ่านวัตถุที่มีสมบัตินำไฟฟ้าได้ ส่วนจะไหลผ่านได้มากหรือน้อยนั้น ขึ้นอยู่กับลักษณะของตัวนำไฟฟ้า

ในสสารบางชนิด เช่น โลหะ อิเล็กตรอนบางตัวไม่ได้ถูกอะตอมยึดเหนี่ยวไว้ แต่สามารถเคลื่อนย้ายระหว่างอะตอมได้จะทำให้เกิดการไหลของประจุไฟฟ้า สารใดที่ยอมให้กระแสไหลผ่านไปได้เรียกว่า ตัวนำไฟฟ้า (conductor) แต่ถ้าสารใดกระแสผ่านได้น้อยเรียกว่า ฉนวน (insulator)

ในระยะแรกที่มีการค้นพบกระแสไฟฟ้า นักฟิสิกส์ได้อธิบายถึงการไหลของกระแสไฟฟ้าในตัวนำไว้ว่า เป็นไปตามหลักของการถ่ายเทพลังงาน คือ จะมีการถ่ายเทจากแหล่งที่มีพลังงานมากไปสู่แหล่งที่มีพลังงานน้อย ดังนั้น ถ้ามีกระแสไฟฟ้าไหลผ่านตัวนำ กระแสไฟฟ้าก็จะไหลจากศักย์ไฟฟ้าสูงไปสู่ศักย์ไฟฟ้าต่ำ หรือไหลจากขั้วบวกไปขั้วลบ

กระแสไฟฟ้าแบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ

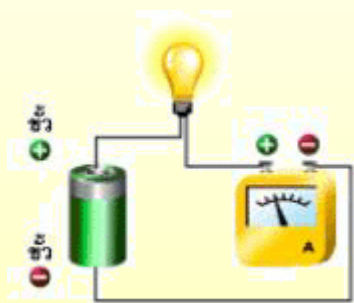
1. ไฟฟ้ากระแสตรง (Direct Current : DC) เป็นกระแสไฟฟ้าที่ไหลในทิศทางเดียวกัน โดยปกติกระแสไฟฟ้าจะไหลจากจุดที่มีศักย์ไฟฟ้าสูงกว่าไปยังจุดที่มีความต่างศักย์ไฟฟ้าต่ำกว่า หรือจากขั้วบวกผ่านวงจรไปยังขั้วลบทางเดียวตลอดเวลา เช่น กระแสไฟฟ้าจากถ่านไฟฉาย กระแสไฟฟ้าจากแบตเตอรี่ เป็นต้น

2. ไฟฟ้ากระแสสลับ (Alternating Current : AC) เป็นกระแสไฟฟ้าที่ไหลกลับไปกลับมา กล่าวคือ กระแสไฟฟ้าจะไหลจากขั้วบวกผ่านวงจรไปยังขั้วลบ และไหลจากขั้วลบผ่านวงจรไปยังขั้วบวกสลับกันไป เช่น กระแสไฟฟ้าที่ใช้ตามบ้านเรือนและสำนักงานต่าง ๆ

การวัดกระแสไฟฟ้า ในการวัดกระแสไฟฟ้าในวงจรไฟฟ้า สามารถทำได้โดยการต่อแอมมิเตอร์แบบเรียงลำดับเข้าในวงจร การต่อวงจรแบบนี้เรียกว่า การต่อแบบอนุกรม โดยให้กระแสไฟฟ้าไหลเข้าแอมมิเตอร์ทางขั้วบวกและออกทางขั้วลบ

วิธีวัดค่ากระแสไฟฟ้า

เครื่องมือที่ใช้สำหรับวัดกระแสไฟฟ้าเรียกว่า แอมมิเตอร์ (Ampere meter) ตัวอย่างการวัด ทำการต่อหลอดไฟฟ้าขนาดเล็กเข้ากับแบตเตอรี่ และวัดกระแสไฟฟ้าที่ไหลผ่านหลอดไฟฟ้า โดยนำปลายขั้วบวกของแอมมิเตอร์ผ่านหลอดไฟฟ้าต่อกับขั้วบวกของแบตเตอรี่ และนำปลายขั้วลบของแอมมิเตอร์ต่อกับขั้วลบ ของแบตเตอรี่ ดังรูป

ที่มา URL : <http://www.rmutphysics.com/CHARUD/scibook/electric4/topweek6.htm>.

2 พฤษภาคม 2558.

ข้อควรระวังในการวัดกระแสไฟฟ้า ดังนี้

1. แอมมิเตอร์แต่ละเครื่องมีการกำหนดขีดจำกัดในการวัดกระแสไว้ ดังนั้น ในการวัดแต่ละครั้งควรประมาณปริมาณกระแสที่จะวัดก่อน เพื่อเลือกใช้แอมมิเตอร์ที่มีขีดจำกัดที่เหมาะสม
2. อย่าต่อปลายขั้วบวก และขั้วลบของแอมมิเตอร์ผิดพลาด เพราะจะทำให้เข็มของเครื่องวัดตีกลับ
3. ห้ามต่อปลายทั้งสองของแอมมิเตอร์กับขั้วทั้งสองของแบตเตอรี่ โดยตรง เพราะเข็มของเครื่องวัดจะตีจนสุดสเกล อาจทำให้พังได้

การคำนวณค่ากระแสไฟฟ้า

กระแสไฟฟ้า หมายถึง อัตราการไหลของประจุไฟฟ้าต่อเวลา ดังนั้นเราสามารถคำนวณค่ากระแสไฟฟ้าจากสูตร ดังต่อไปนี้

$$\text{กระแสไฟฟ้า} = \frac{\text{ประจุไฟฟ้า}}{\text{เวลา}}$$

$$\text{หรือ } I = \frac{Q}{t}$$

เมื่อกำหนดให้ I = กระแสไฟฟ้า มีหน่วยเป็นแอมแปร์ (A)

Q = ประจุไฟฟ้า มีหน่วยเป็นคูลอมบ์ (C)

t = เวลา มีหน่วยเป็นวินาที (s)

ตัวอย่าง ประจุไฟฟ้า 2.0 คูลอมบ์ เคลื่อนที่ผ่านจุด ๆ หนึ่ง ในเวลา 4 วินาที ถามว่ามีกระแสไฟฟ้าไหลผ่านจุดนั้นเท่าใด

$$\text{วิธีทำ } \text{กระแสไฟฟ้า} = \frac{\text{ปริมาณประจุไฟฟ้า}}{\text{เวลา}}$$

$$\text{จะได้ } I = \frac{2.0}{4}$$

$$I = 0.5 \text{ A}$$

ดังนั้น มีกระแสไฟฟ้าไหลผ่าน เท่ากับ 0.5 แอมแปร์

ใบกิจกรรมที่ 4 เรื่อง การวัดค่ากระแสไฟฟ้า

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. ตั้งสมมุติฐานจากปัญหาการทดลองได้
2. ทดลองและสรุปผลเกี่ยวกับปริมาณกระแสไฟฟ้าที่ได้จากถ่านไฟฉาย
3. เปรียบเทียบความสว่างของหลอดไฟที่ได้จากการต่อถ่านไฟฉาย

คำชี้แจง

ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มปฏิบัติดังนี้

1. อ่านวิธีทำกิจกรรมการทดลองให้เข้าใจ
2. ทำกิจกรรมและบันทึกผล

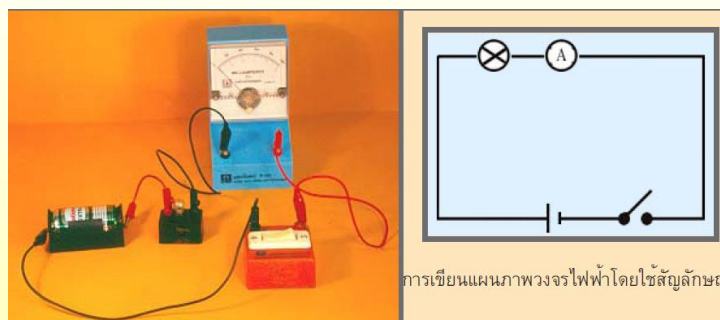
วัสดุอุปกรณ์

1. กระบะถ่านพร้อมถ่านไฟฉาย	4	ก้อน
2. แอมมิเตอร์	1	เครื่อง
3. หลอดไฟ 6 โวลต์	1	หลอด
4. สวิตช์	1	อัน
5. สายไฟ	4	เส้น

วิธีทดลอง

1. ให้นักเรียนต่อวงจรไฟฟ้า โดยใช้ถ่านไฟฉาย 1 ก้อน
2. อ่านแอมมิเตอร์ สังเกตความสว่างของหลอดไฟ บันทึกผล

3. ทำการทดลองซ้ำข้อ 1 โดยเพิ่มถ่านไฟฉายเป็น 2 และ 4 ก้อน ตามลำดับ ในการทดลองแต่ละครั้งสังเกตความสว่างของหลอดไฟ และอ่านค่าแอมมิเตอร์ บันทึกผล

ที่มา URL : http://202.29.77.139/design/sci-3/equipment/book/Story_17.pdf.

2 กุมภาพันธ์ 2559.

เรามาบันทึกกิจกรรมกันเลยนะคะ

แบบบันทึกกิจกรรมที่ 4 เรื่อง การวัดค่ากระแสไฟฟ้า

ชื่อ.....สกุล.....เลขที่.....ห้อง.....

ปัญหา

.....

สมมุติฐาน

.....

ตัวแปรต้น

.....

ตัวแปรตาม

.....

ตัวแปรควบคุม

.....

(5 คะแนน)

บันทึกผลการทดลอง (7 คะแนน)

จำนวนถ่ายไฟฉาย (ก้อน)	ผลการเปลี่ยนแปลง	
	แอมมิเตอร์	หลอดไฟ
1		
2		
4		

คำถามหลังกิจกรรมการทดลอง (ข้อละ 2 คะแนน)

1. เมื่อต่อหลอดไฟโดยใช้ถ่านไฟฉาย 1 ก้อน เข้ากับแอมมิเตอร์ ผลการเปลี่ยนแปลงของเข็มของแอมมิเตอร์และหลอดไฟเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

2. เมื่อเพิ่มจำนวนถ่านไฟฉาย ค่ากระแสไฟฟ้า ที่อ่านได้จากแอมมิเตอร์กับความสว่างของหลอดไฟเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

สรุปผลการทดลอง (4 คะแนน)

.....

.....

.....

.....

เฉลยแบบบันทึกกิจกรรมที่ 4 เรื่อง การวัดค่ากระแสไฟฟ้า

ปัญหา หลอดไฟเมื่อได้รับพลังงานไฟฟ้ามากขึ้นจะสว่างมากขึ้นหรือไม่.....

สมมุติฐาน ถ้าหลอดไฟได้รับพลังงานจากถ่านไฟฉายจะสว่าง ดังนั้นหลอดไฟที่ได้รับพลังงานจากถ่านไฟฉายมากขึ้นก็จะสว่างมากขึ้น และค่าที่อ่านได้จากแอมมิเตอร์ก็เพิ่มมากขึ้นด้วย.....

ตัวแปรต้น หลอดไฟ และถ่านไฟฉาย.....

ตัวแปรตาม ความสว่างของหลอดไฟ และค่าที่อ่านได้จากแอมมิเตอร์.....

ตัวแปรควบคุม จำนวนของถ่านไฟฉาย.....

(5 คะแนน)

บันทึกผลการทดลอง (7 คะแนน)

จำนวนถ่านไฟฉาย (ก้อน)	ผลการเปลี่ยนแปลง	
	แอมมิเตอร์	หลอดไฟ
1	1	หลอดไฟสว่าง
2	2.6	หลอดไฟสว่างมาก
4	4	หลอดไฟสว่างมากขึ้น

คำถามหลังกิจกรรมการทดลอง (ข้อละ 2 คะแนน)

1. เมื่อต่อหลอดไฟโดยใช้ถ่านไฟฉาย 1 ก้อน เข้ากับแอมมิเตอร์ ผลการเปลี่ยนแปลงของเข็มของแอมมิเตอร์และหลอดไฟเป็นอย่างไร

ตอบ การต่อถ่านไฟฉาย 1 ก้อน ทำให้เข็มของเครื่องวัดกระแสไฟฟ้าเบนไปจากเดิม.....

สรุปผลการทดลอง (4 คะแนน)

1) เมื่อเพิ่มจำนวนก้อนของถ่านไฟฉาย ค่ากระแสไฟฟ้าจะมีค่ามากขึ้น.....

2) เครื่องมือวัดกระแสไฟฟ้า เรียกว่า “แอมมิเตอร์”.....

3) การวัดกระแสไฟฟ้าในวงจร ทำได้โดยต่อแอมมิเตอร์เข้ากับวงจรไฟฟ้าแบบอนุกรมเรียงลำดับ ดังนี้.....

- ขั้วบวกของแบตเตอรี่ต่อกับขั้วบวกของแอมมิเตอร์.....

- ต่อขั้วลบของแอมมิเตอร์เข้ากับหลอดไฟข้างหนึ่ง.....

- ต่อขั้วลบของแบตเตอรี่เข้ากับหลอดไฟข้างที่เหลือ.....

แบบฝึกทักษะที่ 4 เรื่อง การวัดค่ากระแสไฟฟ้า

คำชี้แจง ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้ (ข้อ 1-2 ข้อละ 1 คะแนน)

1. เมื่อเพิ่มจำนวนก้อนถ่านไฟฉายในวงจร ค่าที่อ่านได้จากแอมมิเตอร์สัมพันธ์กับความสว่างของหลอดไฟ

.....

.....

.....

.....

2. กระแสไฟฟ้า คือ

.....

.....

3. ให้นักเรียนเติมตัวเลขลงในช่องว่างของข้อความเกี่ยวกับการทดลองที่ได้ทำไปแล้ว โดยใช้ตัวเลขหน้าคำที่กำหนด (คำที่กำหนดให้วันนี้สามารถใช้ได้มากกว่า 1 ครั้ง) (8 คะแนน)

1. ความต่างศักย์	2. วงจรไฟฟ้า	3. ประจุไฟฟ้า
4. เพิ่มขึ้น	5. ลดลง	6. ยังคงมีค่าเท่าเดิม

กระแสไฟฟ้า คือ ปริมาณของ ที่เคลื่อนที่ผ่าน
 ในวงจรไฟฟ้ากระแสไฟฟ้าจะ หากมี
 จำนวนของหลอดไฟฟ้าเพิ่มขึ้น และกระแสไฟฟ้าจะ แม้ว่าจำนวน
 ของแบตเตอรี่เพิ่มขึ้น แบตเตอรี่ที่มี สูงขึ้นจะให้พลังงานไฟฟ้า
 มากขึ้น ส่วนความต่างศักย์จะ เมื่อจำนวนหลอดไฟฟ้าในวงจร
 เพิ่มขึ้นแต่ความต่างศักย์จะ หาก เพิ่มจำนวน
 แบตเตอรี่ให้มากขึ้น

เฉลยแบบฝึกทักษะที่ 4 เรื่อง การวัดค่ากระแสไฟฟ้า

คำชี้แจง

ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้ (ข้อละ 2 คะแนน)

1. เมื่อเพิ่มจำนวนก้อนถ่านไฟฉายในวงจร ค่าที่อ่านได้จากแอมมิเตอร์สัมพันธ์กับความสว่างของหลอดไฟอย่างไร

ตอบ ค่าที่อ่านได้จากแอมมิเตอร์และความสว่างของหลอดไฟ มีความสัมพันธ์กันคือ
.....เมื่อหลอดไฟสว่างมากขึ้นค่าที่อ่านได้จากแอมมิเตอร์ก็มากขึ้นด้วย.....

2. กระแสไฟฟ้า คือ ปริมาณประจุไฟฟ้าที่เคลื่อนที่ผ่านพื้นที่ภาคตัดขวางในตัวนำไฟฟ้า
จากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่งต่อหนึ่งหน่วยเวลา.....

3. ให้นักเรียนเติมตัวเลขลงในช่องว่างของข้อความเกี่ยวกับการทดลองที่ได้ทำไปแล้ว
โดยใช้ตัวเลขหน้าคำที่กำหนด (คำที่กำหนดให้ไว้สามารถใช้ได้มากกว่า 1 ครั้ง) (8 คะแนน)

1. ความต่างศักย์	2. วงจรไฟฟ้า	3. ประจุไฟฟ้า
4. เพิ่มขึ้น	5. ลดลง	6. ยังคงมีค่าเท่าเดิม

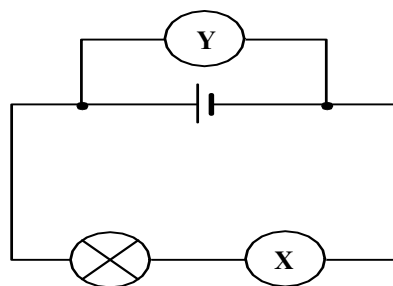
กระแสไฟฟ้า คือ ปริมาณของ(3)..... ที่เคลื่อนที่ผ่าน(2)..... ใน
วงจรไฟฟ้ากระแสไฟฟ้าจะ(5)..... หากมีจำนวนของหลอดไฟฟ้าเพิ่มขึ้น
และกระแสไฟฟ้าจะ(6)..... แม้ว่าจำนวนของแบตเตอรี่เพิ่มขึ้น
แบตเตอรี่ที่มี(1)..... สูงขึ้นจะให้พลังงานไฟฟ้ามากขึ้น ส่วนความ
ต่างศักย์จะ(5)..... เมื่อจำนวนหลอดไฟฟ้าในวงจรเพิ่มขึ้น แต่ความต่างศักย์จะ
(6)..... หาก(2)..... เพิ่มจำนวนแบตเตอรี่ให้มากขึ้น

แบบทดสอบหลังเรียนที่ 4
เรื่อง การวัดค่ากระแสไฟฟ้า

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุด

1. ข้อความใดต่อไปนี้เป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้อง
 - ก. กระแสไฟฟ้าเกิดจากการเคลื่อนที่ของประจุไฟฟ้า
 - ข. กระแสไฟฟ้ามีหน่วยเป็นคูลอมบ์ต่อวินาที
 - ค. กระแสไฟฟ้ามีทิศตรงข้ามกับทิศทางการเคลื่อนที่ของอิเล็กตรอน
 - ง. กระแสไฟฟ้าเป็นปริมาณเวกเตอร์
2. ข้อใดเป็นกระแสไฟฟ้าตรง
 - ก. ถ่านไฟฉาย ไดนาโม
 - ข. แบตเตอรี่ ไดนาโม
 - ค. ถ่านไฟฉาย แบตเตอรี่
 - ง. ไดนาโม ไฟบ้านเรือน
3. กระแสไฟฟ้าจะมีการไหลอย่างไรในวงจร
 - ก. จากที่สูงลงสู่พื้นที่ต่ำกว่า
 - ข. จากที่อุณหภูมิสูงไปสู่ที่อุณหภูมิต่ำ
 - ค. จากที่ศักย์ไฟฟ้าต่ำไปยังศักย์ไฟฟ้าสูง
 - ง. จากที่ศักย์ไฟฟ้าสูงไปยังศักย์ไฟฟ้าต่ำ
4. อัตราส่วนระหว่างความต่างศักย์ไฟฟ้าและกระแสไฟฟ้าที่ไหลผ่านลวดตัวนำไฟฟ้าใด ๆ คือข้อใด
 - ก. ปริมาณประจุไฟฟ้า
 - ข. แรงเคลื่อนไฟฟ้า
 - ค. ความต่างศักย์ไฟฟ้า
 - ง. ความต้านทานไฟฟ้า

5.

จากภาพ การต่อวงจรไฟฟ้า X และ Y คืออะไรตามลำดับ

- ก. แอมมิเตอร์ และสวิตช์
 - ข. แอมมิเตอร์ และโวลต์มิเตอร์
 - ค. โวลต์มิเตอร์ และสวิตช์
 - ง. โวลต์มิเตอร์ และแอมมิเตอร์
6. วิธีการใช้แอมมิเตอร์ข้อใดใช้ถูกวิธี
 - ก. ต่อक्रमระหว่างจุด 2 จุดของตัวต้านทาน
 - ข. ต่อแบบผสมกับวงจร
 - ค. ต่อแบบอนุกรมกับวงจร
 - ง. ต่อแบบขนานกับตัวต้านทาน
 7. ตัวนำไฟฟ้าชนิดใดนำกระแสไฟฟ้าได้ดีที่สุด
 - ก. ทองคำ
 - ข. ทองแดง
 - ค. เงิน
 - ง. ทองเอก

8. การใช้ถ่านไฟฉายต่อกับเครื่องวัดกระแส และต่อกับหลอดไฟ ความสว่างของหลอดจะเป็นอย่างไร

- ก. จำนวนถ่านไฟฉาย 1 ก้อน
ความสว่างของหลอดไฟจะสว่าง
มากกว่า 2 ก้อน
- ข. จำนวนถ่านไฟฉาย 2 ก้อน
ความสว่างของหลอดไฟจะสว่าง
มากกว่า 3 ก้อน
- ค. จำนวนถ่านไฟฉาย 1 ก้อน
ความสว่างของหลอดไฟจะสว่าง
มากกว่า 3 ก้อน
- ง. จำนวนถ่านไฟฉาย 2 ก้อน
ความสว่างของหลอดไฟจะสว่าง
มากกว่า 1 ก้อน

9. ไฟฟ้าที่เกิดจากการขัดถูกันของวัตถุ 2 ชนิด จนเกิดไฟฟ้าชั่วคราวคือ

- ก. ไฟฟ้ากระแส
- ข. ไฟฟ้าสถิต
- ค. ไฟฟ้ากระแสตรง
- ง. ไฟฟ้าสถิต

10. การต่อแอมมิเตอร์ในวงจร ครบวงจรเมื่ออ่านที่เข็มของแอมมิเตอร์ ดิกลับแสดงว่า

- ก. ไม่ได้ตั้งปริมาณของสเกล
- ข. ต่อขั้ว ผิดขั้ว
- ค. ต่อขั้ว แอมมิเตอร์กับแบตเตอรี่
โดยตรง
- ง. แบตเตอรี่ เก้าหมัดไฟ

เฉลยแบบทดสอบก่อน - หลังเรียนที่ 4
เรื่อง การวัดค่ากระแสไฟฟ้า

1. ง
2. ค
3. ง
4. ง
5. ข
6. ค
7. ค
8. ง
9. ง
10. ข

ถูกที่ข้อละ ถ้าถูกน้อยกว่า 8 ข้อ
ให้บทวนใหม่ละ

